

Митрополит Јоаникије о Митрополиту Амфилохију: Духовно је обновио Црну Гору; гурао људе у слободу

У спомен на светопочившег Митрополита Амфилохија – Излагање Митрополита црногорско-приморског Јоаникија на вечери сјећања на Митрополита Амфилохија на Међународном фестивалу „Српска утјега руском срцу“ на Православном светотихоновском универзитету у Москви 18. октобра 2022. године

Велика ми је радост да учествујем у овом великом догађају. Припремио сам био једно дуже предавање о Митрополитовом архипастирском дјелу, али сам ипак одлучио да говорим овако непосредно и надам се нешто краће.

Гледаћу да кажем само оно што је суштинско – како ја видим архипастирско дјело нашег блаженопочившег Митрополита. Мораћу много тога да изоставим, јер је његово дјело заиста монументално и не може се обухватити једним предавањем.

Блаженопочивши Митрополит био је таква личност, такав архијереј, који је у себи сабрао велике дарове и све те дарове хармонично развијао у својој души и својој личности. Дакле, он је у својој личности спојио велико, свјетско образовање, богословско образовање, али и велику молитвеност засновану на дубокој, исконској вјери, коју је поцрпио још од својих родитеља. А онда наравно и остале дарове. Имао је просто велики дар за људе и то и за старе, и за средовјечне, и за брачне, и за монахе и за монахиње, и посебно за дјецу. Када се појавио у Београду последице завршених студија у Грчкој, и последице своје пастирске службе код браће Грка – гдје га многи Грци и данас веома радо помињу јер им је остао у веома лијепом памћењу – он је као професор Богословског факултета унио нову енергију, свјежину и нови полет дао студентима Богословског факултета. Свакако, студенте је одушевљавало његово велико знање и способност да то знање пренесе. Он је имао огромни педагошки дар да преноси знање и да одушевљава студенте да уче, да сами истражују, да се сами интересују за богословље и за друге корисне науке.

Међутим, он се одмах некако пројавио и као харизматични пастир. Омладина, које још увијек није било много у Цркви, просто је похрлила да слуша његове бесједице и да покуша да с њим разговара, да га нешто пита, сви су жељели да се сабирају око њега. Било је веома важно још и то што су били њих двојица, веома талентованих, веома енергичних, образованих младих јеромонаха, у тада још комунистичком Београду – дакле, тадашњи јеромонах Амфилохије и јеромонах Атанасије Јевтић, с којим је цијелога живота био као брат, можда и више него брат. Они су били по много чему различити, али су увијек један другог допуњавали. То је било веома важно. Сви су видјели да је велика љубав међу њима, као сарадницима на њиви Господњој. Тада су попуштале комунистичке стеге и почео је јавни дијалог између интелектуалаца различитих струка и београдске омладине. И вјерујуће и невјерујуће младе људе је одушевљавало то што су видјели неке нове младе, образоване јеромонахе, који могу веома слободно и сигурно да расправљају о различитим темама са осталим интелектуалцима, да сукобљавају своја мишљења са њима, да улазе у полемику и да на неки начин увијек тријумфују. Сва та омладина, коју су интересовале те јавне трибине и јавни дијалог, последице се враћала у Цркву на богослужење, да чују и пастирску ријеч младих

јеромонаха. Наравно, у Цркви су сви видјели да њих двојица имају све квалитете да постану архијереји. Међутим, било је и извјесних препрека за њихов избор. Прије свега, власти комунистичке су биле резолутно против њиховог избора за архијереје. Али и стари архијереји, који су прошли кроз комунизам, имали су извјесне резерве према младим професорима, јеромонасима и харизматичним личностима, ученицима оца Јустина. Наравно, није се чудити, пошто је отац Јустин у комунистичко вријеме имао јаку, оштру, али истиниту ријеч и није штедио ни поједине архијереје, па некад ни самог патријарха Германа. Међутим, управо патријарх Герман је ријешо да предложи тадашњег архимандрита Амфилохија за епископа. Он се много бринуо за Црну Гору, шта ће бити када се упокоји стари митрополит Данило, који је већ имао деведесет година. За избор младог архимандрита Амфилохија охрабрио га је блажене успомене хиландарски игуман Никанор. Једноставно, Патријарх је упитао старца, са којим се често савјетовао: „Старче, шта да радим са Црном Гором кад се упокоји наш митрополит Данило? Немамо кога тамо да пошаљемо, а тамо су велике светиње и тамо је комунизам најтврђи и најорганизованији. Шта мислиш, ко би могао од ових младих људи томе задатку да одговори?“ Старац Никанор је без икаквог двоумљења рекао: „Једино отац Амфилохије!“ Он је прво био изабран за епископа у Банату, да би послвије био лакше изабран за митрополита црногорског. Послвије пет година службе у Банату, дошао је у Црну Гору.

Његов долазак у Црну Гору народ је доживио на два начина. Вјерујући народ је одмах из душе и срца рекао: „Њега нам је Бог послао!“ А тада јаке комунистичке структуре у Црној Гори су доживјеле од Митрополита Амфилохија огромни страх. Дакле, све што је рађено на лажним основама, на лажним идејама, на насиљу, а тога је било много направљено у Црној Гори, све је било уздрмано самим доласком Митрополита Амфилохија. Наравно, одмах су се организовале те структуре бивше власти да младом, харизматичном архијереју направе велику организовану опструкцију, да га онемогуће у његовом раду. Прво су му направили опасне инциденте у самом Цетињу. Једна организована група је Митрополиту Амфилохију направила велики проблем и изазвала проливање крви пред Цетињским манастиром. Почео је медијски рат против њега; оптужили су га да је он дошао да посрби Црногорце, да врати Црну Гору у средњи вијек, да подијели народ, да завади народ... У таквој ситуацији, поред јаких, непријатељски настројених комунистичких структура, многи људи би се депримирали и не би ништа могли да ураде. Међутим, мени изгледа да су сви ти проблеми Митрополиту Амфилохију представљали изазов да он пуном снагом и пуном енергијом почне своје архипастирско дјело. Он је просто имао пророчнога дара, био је

веома храбар, веома образован, али и веома од Бога надахнут, тако да је знао и непријатеље придобијати. И многи од оних који су били против њега, кад су се с њиме упознали, просто су били разоружани и пришли су му као духовном пастиру. Вјерујући народ га је веома искрено подржао и он је одмах почео да ради и са омладином и са народом, по селима и по градовима.

Сву Црну Гору је обишао и упознао за мање од годину дана. Када је почео да обнавља храмове, он је то користио понајвише у мисионарске сврхе, јер народ, када почне да се обнавља неки храм за који су они везани, лакше приђе Цркви. Само човјек огромне храбрости и огромне харизме у том времену је могао да започне два монументална храма у доста сиромашној и доста, још увијек, непријатељској Црној Гори. Бог га је удостојио да за свог живота подигне те велике храмове, да их освешта и да види једну нову Црну Гору која се вратила својим светињама. Али он није само обнављао храмове, он је обнављао памћење, обнављао је коријене, он је некако људе враћао себи. Црну Гору је вратио самој себи. Његово архипастирско дјело је ишло у разним правцима. Дакле, не само обнављање храмова, већ и обнова Богословије, покретање радија, часописа, издавачке дјелатности, покретање дијалога, трибина... Све то је веома брзо дало велики резултат.

Ређали су се архипастирски успјеси Митрополита Амфилохија у Црној Гори, али ни његови непријатељи се нијесу предавали, него су се и они цијело вријеме организовали и све жешће и жешће дјеловали. Рецимо, 2005. године је Митрополит уз помоћ војске подигао малу цркву на високој гори Румији изнад Бара и то је изазвало такву медијску кампању против њега, да је то било нешто невјероватно. Био је обичај да се на то мјесто излази на Тројичиндан, да се савршава служба прије изласка сунца, као на гори Синају, али има доста муслиманског живља околу и због тога су оптужили Митрополита Амфилохија да изазива међувјерску и међунационалну мржњу. Та кампања против њега је трајала неколико недеља и стварана је атмосфера линча. Цијело вријеме његове архипастирске службе, за његових тридесет година дјеловања у Црној Гори се против њега водио некада тихи, а некада отворени рат. Против Митрополита, а тиме и против Цркве!

Морамо се упитати како је тај човјек могао да издржи и како је могао да одржи тај оптимизам и ту стваралачку енергију цијело вријеме. Важно је било што је он био образован, енергичан, храбар, речит, али ја мислим да тајна није у томе. Он је био веома молитвен човјек, аскета који је скоро свакодневно служио Свету литургију. Он је Свету литургију држао као главну обавезу у свом пастирском служењу – да народ приведе Христу, Светим

тајнама Христовим, да га нахрани Небеским хљебом. Дакле, то се слагало са његовом теологијом. Тако је и говорио: да се привођењем Цркви, на богослужења, саздава и изграђује жива Црква Божија. Он је ту своју пастирску енергију понајвише црпио из богослужења. Међутим, био је и човјек дубоке, тихе, личне молитве. Управо када су били највећи проблеми, као то око Румије што смо поменули, а било их је много и не можемо их никако пребројати, он је знао да се по један или два дана повуче од свега ради молитве, да пусти све оне који причају против њега, који га псују и блате, нека причају колико год хоће. Он се повуче од свега тога и моли се Богу и за себе и за те своје заблудјеле овце. Од својих великих трудова, он се никада није повлачио на одмор, као други људи кад користе годишњи одмор, он се увијек одмарао кроз молитву. Исто је важно напоменути да скоро никада није одговарао на разне медијске клевете против себе. За све нас је било јако корисно то његово повремено повлачење, по један или два дана, понекад и мало више, ради молитве, да би се духовно обновио. Он се враћао потпуно духовно обновљен, можемо рећи подмлађен, радостан, спреман да се жртвује за своју Цркву и свој народ до краја. Тако је стицао повјерење и код својих најближих сарадника, посебно код свештеника и монаха.

Имали смо пред собом стуб Цркве, апостола Христовог, неустрашивог, и захваљујући тој његовој вјери и молитвености, можемо рећи непобједивог. Видјели смо преко њега шта значе ријечи апостола Павла који говори: „Све могу у Христу Исусу који ми моћ даје!“ Али, он, као такав харизматичан човјек, као такав архијереј, није приводио ни своје сараднике, ни своју паству себи, него Христу. Код њега није било клишеа, неких форми нити било чега сличног у његовом духовништву. Он је имао много духовне дјеце, али сва његова духовна дјеца су различита и опет може бити да има нешто што их све заједно карактерише. Било је интересантно и како он може носити толико оптерећење на себи, од много духовне дјеце, много народа и много људских патњи које је све примао на себе. Он је могао носити најразличитије проблеме људи, болести, патње, сиромаштва, несреће, гријехе, и са свима је састрадавао. Оним слабијима, који имају више проблема, посвећивао је више пажње, а мало јаче је гурао да сами носе своје бремене колико могу. А када буде проблема, он је ту да им помогне и да их охрабри. Дакле, он је просто гурао људе у слободу, да користе своје дарове, да служе Цркви, да служе Господу свим срцем, да цијело своје биће принесу на жртву живу и благоухану Господу, као што је то и он чинио. И наравно, он је сабрао много монаха и монахиња, обновио црногорске манастире, али је у њима стекао и јако добре сараднике. Он је духовно обновио цијелу Црну Гору, објединио је, иако је било стално неких група које су правиле проблеме, посебно у

црногорским властима.

Пред крај свога живота, и тиме ћу да завршим, он је доживио последње велико и страшно искушење од стране црногорских власти.

Црногорска власт је сваку своју кризу решавала тако што је завађала народ, да би на такав начин лакше опстајала. А једино ко је могао да обједињује подијељени народ је Црква на челу са Митрополитом Амфилохијем. На крају је власт означила Српску Православну Цркву као непријатеља државе ког треба збрисати са лица земље. Просто, тај комунистички рефлекс је прорадио код нове власти у Црној Гори и на извјестан начин, иако је мирно вријеме, почело је гоњење Цркве. Престао је скоро сваки искрени дијалог између власти и Цркве и почело је гоњење. Власт је, под притиском управо још увијек предсједника Црне Горе, Мила Ђукановића, донијела закон да се сва црквена имовина одузме и препише на државу. Истовремено је говорила о формирању црногорске аутокефалне православне цркве. Циљ је био да се одузму светиње, и да се Српској Православној Цркви, Митрополији црногорско-приморској и другим епархијама у Црној Гори, онемогући рад.

Наравно, видјела се намјера прво да се одузму цркве, а онда послије да се оне користе у туристичке сврхе и да Митрополија не може више те храмове да користи онако како то Црква прописује. Идеја је била да се ти храмови дају тој цркви коју би формирала власт и да се промијени идентитет народа, да се избрише његово памћење. И пошто је био донесен такав закон, ми нисмо имали куд друго него да изађемо на улицу, што је било веома опасно. Власт је то могла да употреби против нас, под изговором да смо реметилачки фактор, да угрожавамо стабилност државе, да изазивамо немире, да не поштујемо законе...

Али имали смо на челу народа мудрога и светога човека – Митрополита Амфилохија. Он је сабраном народу говорио: „Хајде прво да се помолимо Богу“. А онда смо почели литије, у мањем обиму, око наших храмова, које су се претвориле у једну велику свенародну литију која је захватила све градове са већински православним становништвом у Црној Гори. Ми смо прихватили да изађемо на Голготу Христову, имали смо за примјер Митрополита Амфилохија који се увијек сараспињао са Христом. Њему је то било потпуно природно. И захваљујући њему који нас је повео у тај велики крсни вход, доживјели смо свенародне свечаности и доживјели да се народ на литијама, крсним входовима, измирио. Да је превазишао све своје подјеле које су постојале. Ту су били људи из различитих странака и идеологија, а оно што им је било свима заједничко је ипак та оданост нашим светињама. Видјели су

оправданост тог нашег отпора према власти.

У том јединству народ је осјетио велику снагу и велику духовну обнову, просто су се људи препородили. Митрополит Амфилохије, каквог га је Бог дао, водио је народ одлучно и храбро. И у најнеизвјеснијим моментима он је храбрио народ с крстом у руци да се иде до Христове побједе. Све је то резултирало на сљедећим изборима побједом над бившим црногорским режимом.

Митрополит Амфилохије се недуго послије тога разболио. И тада се веома храбро држао. Говорио је: „Хвала Богу што сам добио ову болест, имам прилику да састрадавам са милионима људи који су захваћени овом епидемијом”. Он је последњи пут окупио свој народ, надам се не последњи, али на овој земљи да, на својој сахрани. На њу је, упркос епидемији, дошао силни народ, који нико није могао да спријечи да се још једном обједини око његовога кивота.

Никада га нисмо видјели уморнога до његове блажене кончине, он се борио до краја. Имао је неки младалачки полет до краја свога живота и на неки начин остао дијете до краја свога живота. Просто је одлетио у наручје Божије као орао. Наравно, и даље са неба надгледа и благосиља своју Црну Гору и народ.

Његов глас: До Христове побједе, храбри нас и данас.

mitropolija.com